

บทคัดย่อ

การศึกษาและดำเนินกิจกรรม โครงการ การนำภูมิปัญญาชาวบ้านสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุ่งพินัน บ้านดงสาร ตำบลโพรงงม อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อเป็นการรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุ่งพันชัน
2. เพื่อสร้างแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุ่งพันชัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านดงสาร

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในชุมชนจากผู้มีอายุและผู้เคยอยู่ในพื้นที่มาก่อน รวมทั้งการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จาก จปฐ. ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของชุมชน การวิจัยในครั้งนี้ จะมีการประชุม อบรม ศึกษาดูงาน เพื่อศึกษาหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยได้ข้อมูลชุมชน เช่น ประวัติของหมู่บ้าน จำนวนคุ้ม จำนวนประชากร แยกชาย หญิง การตั้งกลุ่มอาชีพ จำนวนสัตว์เลี้ยง พื้นที่ทำการเกษตร การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนรักป่าทาม การทำแหล่งอนุรักษ์วังปลา การปลูกพืชในที่สาธารณะประโยชน์

ผลการศึกษา หารูปแบบแนวทางการนำภูมิปัญญาชาวบ้านสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทุ่งพันชน ได้หลายแนวทาง เช่น การทำแนวกันไฟฟ้า การเขียนป้ายเชิญชวน การทำหลักสูตรท้องถิ่น การปลูกพันธุ์ไม้ในป่าตาม การสร้างความรักความภาคภูมิใจความหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น แม้แต่การปรับไหมผู้ที่ลักลอบตัดต้นไม้ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ชาวบ้านคง สारมีความรักความผูกพันกับป่าบุงป่าตามมาช้านาน มีการปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น การทำ นาปีไม่ได้ผลเนื่องจากน้ำท่วม ก็กลับมาทำนาปรัง จนเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการริเริ่มทำนาปรังในเขตลุ่มน้ำ สงครามใกล้เคียง

อย่างไรก็ตามในการทำงานวิจัยครั้งนี้ทำให้คนในชุมชนมองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์การ
ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในป่าบุงป่าทาม ครั้งแรกมีกลุ่มคนต่อต้านจนทำงานไม่ได้ผล แต่พอปล่อยให้เวลา
เลยผ่านไปผลการทำงานของทีมวิจัยเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การทำแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา จนคนใน
ชุมชนเริ่มจับได้ปลาตัวใหญ่กว่าเดิม มีพันธุ์ปลา และ จำนวนปลามากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในการใช้
เครื่องมือจับปลาจากตาข่ายถี่ ๆ ก็ใช้ตาข่ายห่าง การปลูกต้นไม้ในเขตสาธารณะ ทำให้กลุ่มที่ต่อต้านกลับเข้า
มาร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ต่อไป